

**I R E S**

INSTITUTUL ROMÂN PENTRU EVALUARE ȘI STRATEGIE

# Fotbalul românesc și societatea

**I R E S**

INSTITUTUL ROMÂN PENTRU EVALUARE ȘI STRATEGIE

# IRES

Este un think tank independent

Un laborator de idei si cercetare consacrat chestiunilor de interes public

Furnizăm o productie originală de idei, reflectie și consultanță

Inercăm să ne mentinem autonomia intelectuală și să nu ne legăm de grupuri de interese specifice

Cautăm să dăm solutii si să propunem politici publice

Vrem să furnizam o platformă pentru de schimb de idei si comunicare publică

Urmărim animarea dezbaterii publice pe teme importante

Suntem interesati de impactul public al ideilor și proiectarea viitorului

*Presedintele IRES este prof.univ.dr. Vasile Sebastian Dâncu*

# **Fotbalul românesc și societatea**

*Prof. univ. Dr Vasile Dîncu*

**Raport public**  
**2009**



# Fotbalul românesc și societatea

Există cel puțin două atitudini față de fotbal în societatea contemporană, atitudini care argumentează contradictoriu importanța și funcționalitatea acestui fenomen. Există o viziune a sociologilor sau a psihologilor, esențialmente pozitivă, care privește fenomenul fotbalistic ca obiect de studiu și practică socială afirmativă.

Mult mai la modă este o dimensiune criticistă care pornește de la unele aserțiuni de gândire critică ale Școlii de la Frankfurt, care consideră că substanța fotbalului este exaltarea colectivă, intoxicarea ideologică, conformismul automat, infantilizarea, fascismul și regresul cultural. O lucrare recentă consideră fotbalul o adevărată “ciumă emoțională”<sup>1</sup>, o practică alienantă care este expresia unei patologii sociale pandemice și a unor practici idolatrice, fetișiste, iar spectacolul de pe stadion o estetizare a gregarului.

Ca sociologi, nu vom elimina din calcul efectele negative sau derivate, dar vom privilegia acele aspecte pe care le putem studia prin mijloacele metodologice pe care le avem la îndemână, iar ipotezele pe care ne vom baza sunt cele ale studiului modului de instituționalizare a unor practici sociale în lumea contemporană. Vom considera fotbalul un fapt social și cultural important în societatea noastră, care revendică tot mai multă atenție și resurse din partea societății și a statului, fiind tot mai mult un sector economic ce nu poate fi neglijat.

Fotbalul nu mai este un joc și a ieșit de mult de pe porțile stadionului. Produce îngrijorare, scandaluri și multe întrebări în societate. Există intervenții în Parlament care se referă la fotbal, iar ziarele au de multe ori pe prima pagină știri senzaționale despre ciroul cu balonul rotund.

---

<sup>1</sup> J-M., Brohm, M. Perelman, *Le football, une peste émotionnelle*, Gallimard, Paris, 2006

Galeriile echipelor sunt folosite în campaniile electorale, finanțatorii devin deputați, primari de mari orașe sau ... deținuți. Fotbalul este criticat pentru violență sau corupție, dar la o analiză atentă am putea vedea că violența din societate sau corupția din administrație nu sunt mai puțin intense decât cele de pe stadioane și din vestiarele care ascund o mare parte a acestui fenomen.

Mulți oameni așteaptă de la fotbal ceea ce acesta nu poate oferi: salvarea unei națiuni de la marasm, indiferență și imagine externă proastă sau chiar invizibilitate internațională. Sunt și alții care cred că fotbalul este de vină pentru multe din nereușitele noastre. Fotbalul nu este diferit de societatea în care se produce, el nu trebuie privit izolat ca și un fenomen în sine, fenomen care s-ar putea extrage unor determinări sociale sau mentalitare. Pe de altă parte, este un fenomen care își datorează marea popularitate emoției implicate și atunci este de înțeles că emoția va domina și încercările de analiză. Pasiunile din orice partidă dintre România și Ungaria nu sunt cu nimic mai intense decât cele din momente de vârf ale conflictului politic (și identitar) dintre români și unguri. Pasiunea a început să fie taxată chiar și în pastoralele conducătorilor bisericii ortodoxe:

„Sa intrăm însă într-un stadion. El este expresia modernă a vechilor arene romane, unde doi gladiatori se băteau între ei cu spada, pe viață și pe moarte, în văzul a mii de spectatori, dornici de sânge. Cu vremea, spada a fost înlocuită cu o minge, iar crima înlocuită cu pătrunderea acesteia în poartă. Nimic mai pașnic, nimic mai frumos, nimic mai civilizată. La sfârșit, învingătorii se imbrățișează, învinșii se aștern, tăcuți, pe iarbă. Ce ne facem însă cu suporterii? Învinșii se năpustesc asupra unor oameni din aceeași tribună, care însă nu au altă vină decât că și-au încurajat echipa, și totul se transformă într-o uriașă scenă de sălbăticie, cu vânătăi pe fețe și capete sparte. Se mai cheamă asta civilizație? Că de cultură nu putem vorbi”.

Pastorală lui IPS Bartolomeu, 16 aprilie 2009

Nu fotbalul aduce violența în societate. Iată câteva dintre concluziile unui studiu științific recent privind violența în societatea românească:<sup>2</sup>

Modificarea modului de formare și redistribuire a veniturilor, polarizarea socială, extinderea fenomenului sărăciei, nesiguranța locului de muncă, lipsa de perspective – aceștia sunt numai câțiva dintre factorii care au afectat coeziunea socială și au determinat amplificarea fenomenelor antisociale prin sporirea criminalității, cu o recrudescență crescândă după 1990, la nivelul tuturor categoriilor de infracțiuni și persoane.

Formele de devianță și delincvență criminală manifestate în societate s-au caracterizat prin tipuri de infracțiuni noi, prin forme organizate, specializate și profesionalizate. Infracțiunile cu violență contra persoanei înregistrează global creșteri semnificative care oferă motive serioase îngrijorare - tâlhăria, vătămarea corporală, omorul și tentativa de omor – fapt care necesită o monitorizare atentă a fenomenului violenței în sensul politicilor de prevenire și ameliorare a situației și de asistență a victimelor. Criminalitatea s-a amplificat pe fondul unor condiții favorizante din cauza disfuncționalităților apărute în sistemul normativ și instituțional.

În plus, **televiziunile din România excelează în ceea ce privește difuzarea de secvențe violente, cu 14 violențe/oră, față de 11,1 în Canada și 9,3 în Franța**<sup>3</sup>. Într-un studiu realizat în perioada 5-11 ianuarie 2009 de Centrul de Studii Media și Noi Tehnologii, în parteneriat cu UNICEF, la cererea Consiliului Național al Audiovizualului (CNA), au fost monitorizate în această perioadă 11 canale TV: TVR 1, Pro TV, Acasă, Antena 1, Antena 3, Realitatea TV, Prima TV, OTV și trei canale de desene animate (Cartoon Network, Jetix și Minimax concluziile au arătat că media scenelor de violență per canal se ridică la 14 pentru posturile generaliste și la 31 de scene de violență pe oră la posturile destinate copiilor. Durata medie a unui act de violență este de 60 de secunde la OTV

<sup>2</sup> [www.criminologie.ro/INC/Lang/Romana/Study](http://www.criminologie.ro/INC/Lang/Romana/Study)

<sup>3</sup> Centrul de Studii Media și Noi Tehnologii, în parteneriat cu UNICEF, la cererea Consiliului Național al Audiovizualului (CNA)

(valoarea maximă înregistrată) și 20 de secunde la Prima TV (valoarea minimă înregistrată). În ceea ce privește posturile de desene animate, durata medie a unui act este de 15 secunde (Cartoon Network), 11 secunde la Jetix și 10 secunde la Minimax. Pe primul loc în topul posturilor care prezintă cel mai des scene violente se situează Pro TV, cu 23,4 scene/oră, urmat de OTV cu 22,58 de scene/oră.

OTV conduce în ceea ce privește durata totală a actelor de violență exprimată ca pondere pe oră. Astfel, din 60 de minute, 30 reprezintă violență la postul condus de Dan Diaconescu. La OTV predomină violența verbală (75,6%). Pe locul doi se află Realitatea TV (67,2%), urmată de Antena 3 (59,4%), Prima TV (49,3%), Acasă (46,5%), TVR 1 (40,3), Antena 1 (35,5) și Pro TV (21,5).

Violența, delincvența și agresivitatea reprezintă fenomene sociale complexe, ale căror modalități de manifestare, consecințe sociale și moduri de soluționare interesează atât factorii instituționalizați de control social, cât și opinia publică. Este vorba de fenomene care se completează și care generează o serie de consecințe negative și distructive asupra structurii și stabilității sociale și provoacă stări demoralizatoare și de insecuritate la nivelul grupurilor și indivizilor. În ceea ce privește cauzele violenței, sociologii spun că ele sunt diversificate, studiile arătând că ele sunt alimentate de perpetuarea unor structuri economice, politice și sociale deficitare care sunt incapabile să atenueze, în anumite momente, dificultățile economice, sărăcia și șomajul, inegalitățile și inechitățile între indivizi și grupuri sociale. Expunerea prelungită la **violență** prin mass-media poate să aibă efecte cumulative directe asupra tinerilor și asupra lumii adulte și un efect pe termen lung din ce în ce mai nociv asupra valorilor general admise de societate.

Violența este o dominantă a societății românești. Destul de des, în centrul unor orașe, se adună clanuri de infractori și se bat cu cu bâte, săbii sau pistoale. Zilnic vedem în trafic șoferi care își abandonează autoturismele și se bat voinicește putea spune că violența intră din stradă și în stadioane, nu invers,

adică nu se revarsă din tribune pentru a inunda strada. Se joacă destul de des cu tribunele goale, dar asta nu rezolvă nimic, probabil doar sărăcește spectacolul sportiv care pierde actorul cel mai important: publicul.

Fotbalul este criticat pentru rasism și ne prefacem că rasismul este doar pe stadion, și atunci mai ales dacă observatorii străini văd pancartele la televizor. Să ne uităm într-un sondaj de opinie privind rasismul realizat la comanda CNCD<sup>4</sup> acum câteva săptămâni:

Respondenții au considerat în proporție de peste 58% că etnicii romi obțin mai

greu un loc de muncă decât restul populației;

72% din populație se declară de acord cu faptul că cei mai mulți romi încalcă legile,

48% consideră că romii sunt o rușine pentru România;

45% spun că se tem când întâlnesc un grup de romi pe stradă;

20% declară că ar fi bine să existe magazine sau localuri unde romii să nu fie primiți;

64% consideră că persoanele de etnie romă sunt mai violente decât celelalte grupuri etnice

(români, maghiari, etc.)

Aproximativ 31% din populație nu au avut nici un fel de interacțiune cu etnicii romi în ultimele șase luni în vreme ce 66% declară că au purtat o conversație/discuție

cu o persoană de etnie romă în ultimele șase luni.

Rugați să exprime primul gând care le vine în minte când aud cuvântul rom,

23% dintre respondenți au exprimat cuvinte legate de infracționalitate, hoție, cerșetorie;

10% au amintit cuvinte precum needucat/necivilizat/murdar, 5% - dispreț/repulsie

Doar 16% au menționat cuvinte precum normalitate/om obișnuit/indiferență.

---

<sup>4</sup> [www.cncd.ro](http://www.cncd.ro)

Există sigur o diferență: rasismul din fotbal se pedepsește tot mai des, cel din viața politică sau din societate se premiază de foarte multe ori. Politicienii câștigă simpatie, voturi și mandate de pe urma remarcilor sau sugestiilor rasiste. Să mai spunem ceva: fotbalul integrează mai bine unele minorități chiar decât Parlamentul României sau alte instituții. Bănel Nicoliță sau alți romi din Liga I au găsit în fotbal o șansă pe care alte sectoare nu o oferă acestei minorități. Cunoașteți judecători, generali de armată sau poliție, miniștri sau avocați celebri cu tenul apropiat de cel al lui Bănel ?

Chiar dacă și în fotbal funcționează nepotismele, rețelele sociale sau ereditatea (mai mult la arbitri) există o diversitate a originii sociale care ne permite să spunem că acest sport este una dintre cele mai democratice practici sociale.

O critică importantă este legată de banii care se învârt în fotbal. De ce câștigă un fotbalist câteva milioane? Este moral să câștige mai mult decât un profesor universitar sau decât un academician? Fotbalul este o piață, milioane câștigă doar câțiva fotbaliști internaționali care sunt cotați pe piață cu aceste sume. Majoritatea fotbaliștilor legitimați din România câștigă sume comparabile cu salariile unor angajați de la stat. Să eliminăm piața și din viața economică, din banking, din artă sau din muzică. De ce fotbalul ar trebui să facă excepție?

Sigur că în fotbal sunt mai mulți bani decât în toate celelalte sporturi luate împreună, probabil, dar aceasta este pentru că noi cerem fotbalul zilnic pe ecrane. Dacă societatea s-ar îndrăgosti subit de scrimă, de atletism sau tenis de masă, atunci actorii acestor forme de spectacol ar câștiga banii fotbaliștilor. Este injust, dar este efectul popularității, fotbalul este popular și popularitatea aduce banii care se împart în această industrie. Popularitatea are însă și reversul adversității și negării. Când un halterofil se dopează, când ratează o încercare un gimnast, acești

sportivi nu sunt înjurați, scuipați și nici nu trebuie scoși cu mașina blindată a jandarmilor din stadion.

Vedetele din fotbal vin de cele mai multe ori din păturile sărace ale societății și poate și de aceea fotbalul este popular. În jurul unor fotbaliști ca Dobrin, Dumitrache, Balaci sau Hagi renaște identitatea unor cartiere sărace sau localități uitate ori marginalizate. În jurul fotbalului se poate organiza identitatea întreprinderii, a școlii, a comunei sau chiar a unei bresle. Evident, instituționalizarea violenței poate fi un fenomen secundar al acestor forme de aglutinare grupală. Bandele de tineri au găsit în fotbal un teren unde își pot legitima o identitate grupală și pot găsi un deuseu pentru manifestarea violentă a unor frustrări. Însă această resursă socializantă nu este folosită pozitiv sau canalizată de către cluburi sau autorități. În schimb, se produce o încărcare emoțională negativă a galeriilor de către conducătorii de cluburi și televiziuni căutătoare de rating.

În 2008, Președintele Traian Băsescu a promulgat "Legea privind prevenirea și combaterea violenței cu ocazia competițiilor și jocurilor sportive", în ciuda cererii suporterilor de a retrimite actul normativ Parlamentului. Proiectul a fost adoptat cu 198 de voturi pentru, 4 împotriva și 11 abțineri, în condițiile în care deputații care au luat cuvântul în plen au exprimat, de la tribuna Camerei, numai opinii favorabile asupra necesității acestei legi, deși au fost câțiva care au considerat-o "perfectibilă".

Potrivit legii în discuție, spectatorii care pătrund pe suprafața de joc pot primi o amendă cuprinsă între 1000 și 3000 lei sau prestarea a 150 – 300 ore activități în folosul comunității, precum și interzicerea accesului la competițiile și jocurile sportive de genul celor la care au săvârșit fapta. Amendă între 1000 și 3000 de lei pot primi și cei care fac speculă cu bilete. Organizatorii de evenimente sportive pot primi și ei amenzi care merg până la 50.000 de lei dacă nu respectă unele prevederi precum cele legate de interzicerea vânzării,

distribuirii sau consumului de băuturi alcoolice în arenele sportive. Este interzisă afișarea în arena sportivă a simbolurilor, sloganelor sau textelor cu conținut obscen sau care incită la denigrarea țării, la xenofobie, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, la discriminări de orice fel și la violență, indiferent pe ce suport ar fi inscripționate. Este interzis accesul în stadioane persoanelor aflate în vădită stare de ebrietate, care au asupra lor băuturi alcoolice, arme sau muniții de orice fel, ori făclii, torțe sau petarde.

Doar dimensiunea represivă nu va ajunge niciodată pentru a bloca violența din sport. Promovarea fair-playului ar trebui gândită drept o strategie pozitivă. Să nu rămânem doar la incitare negativă, sunt posibile și aspectele de incitare pozitivă.

Fotbalul este o oglindă a societății, dar o oglindă în care se uită milioane de oameni în fiecare moment. Vizibilitatea extraordinară ar trebui să conducă la o mai mare responsabilitate, iar fenomenul nu poate fi lăsat doar la inspirația patronilor, finanțatorilor sau a unor foruri birocratizate ce instituționalizează grupuri de interese. Uriașul potențial de educație sau de integrare și socializare ar trebui folosit de instituții care au această misiune sau vocație.

Mulți dintre copiii care nu se pot situa în centrul grupului prin performanțele culturale sau școlare pot găsi în fotbal o zonă de excepționalitate. Din păcate, fiecare ministru al educației încearcă să elimine cu totul orele de sport din orar, cu toate că ar fi mult mai pragmatic darcă ar construi un status și un rol tot mai important pentru educatorul sportiv.

Dincolo de bani sau violență, fotbalul este purtătorul unor virtuți sociale importante. Fotbalul înseamnă efort, spirit de echipă, solidaritate, respectul unor valori, angajament colectiv. Este un loc de manifestare a egalității șanselor unde, în majoritatea cazurilor, doar talentul departajează. Respectul regulilor, angajamentul colectiv, reușita colectivă sunt dimensiuni care dau acestei practici sociale un important rol educativ. Faptul că este sportul cel mai popular este un argument în plus pentru valențele colective și educative.

Popularitatea ia forma angajamentului suporterilor față de echipă, iar acest angajament poate duce la violență, dar este și suportul cel mai important pentru ambianță, este parte a spectacolului sportiv. Dacă am vrea să ne închipuim alți suporterii, probabil că nu ne-am opri la modelul spectatorilor de teatru care aplaudă civilizată doar la finalul unor secțiuni ale spectacolului. Fotbalul își datorează forța de atracție tocmai faptului că stârnește trăiri și pasiuni majore. Acestea vin din faptul că este vorba de un sport care mobilizează valori ca: egalitate, justiție, merit, reușită, valori constitutive pentru societățile moderne.

Reacțiile oamenilor în fața deznodămintelor în partidele de fotbal pot fi cele mai diverse. Am fost mai buni, am reușit un joc de echipă, e logic să câștigăm, își justifică suporterii victoria. Am pierdut, dar am jucat frumos, spun altădată apelând la judecata estetică. Am fost furăți ca în codru, se revoltă uneori când li se pare că nu s-a făcut dreptate. În echipele de fotbal este nevoie de experiența maturilor și avântul tinerilor, de organizare colectivă cât mai bună, dar și de marjă de libertate individuală, ca și în viața socială, de aceea este spațiul afirmării identităților colective, locale, regionale sau naționale și a ierarhizării acestora.

În Europa, suporterii sunt organizați în asociații de sprijin sau în grupări de tip „ultra”. Suporterii, indiferent de tipul de organizare, vor în primul rând să fie recunoscuți ca parte importantă a clubului și a spectacolului. Ei fac sacrificii, construiesc o întreagă regie, consumă bani, iar atunci când strigă: *Cine nu sare, cine nu sare/Ori este gabor, ori e prost de moare*” de fapt caută să mobilizeze dar și să arate diferența între ei și spectatorii consumatori, neparticipanți.

După anii '80, organizarea tot mai orientată spre profit a cluburilor produce de multe ori ruptură între scopurile suporterilor (simpatii pentru jucători, patriotism local vizavi de transferuri, vânzarea unor jucători) și conducătorii de cluburi. În Italia există peste 200000 de suporterii organizați în grupări „ultra” și peste 1 milion în asociații recunoscute oficial, dar în România totul este rămas la nivelul informal al grupării tip bandă.

Grupările ultra au început să se organizeze după 1995, dar încă sunt tributare stilului italian. De multe ori, galeriile sunt folosite în competiția internă dintre conducători sau acționari sau chiar sunt închiriate în campaniile electorale pentru anumite acțiuni de așa-zis protest politic sau civic. Suporterii ultra sunt organizați în grupuri. În interiorul unei galerii din România, există în jur de zece astfel de grupuri. Membrii unui astfel de grup plătesc o cotizație lunară, iar deciziile privind activitatea grupului sunt luate într-un mod

democratic - prin vot egal. Trebuie făcută încă de la început o distincție clară: suporterii ultra nu reprezintă ansamblul galeriei unui club, ci numai o parte a acesteia - nucleul ei dur și liderii ei de opinie. De altfel, galeriile au o ierarhie foarte clară, conformă unei structuri piramidale<sup>5</sup>.

Câteva probleme sunt importante, dacă încercăm să privim fenomenul fotbalistic ca fenomen complex, nu doar ca pe un fenomen condamnat prin excelență și generator de dezordine. În primul rând, dacă fotbalul este o afacere, atunci ar trebui să ne preocupe mărirea numărului de spectatori prin politici îndreptate spre suporterii. Astăzi situația din fotbalul nostru nu este dintre cele mai bune dacă ne uităm într-un tabel al mediilor de suporteri pe stadioanele românești.

<b>Nr.</b>	<b>Echipa gazdă</b>	<b>Media numărului de spectatori</b>
1.	Poli Timișoara	13804 (43% din capacitate)
2.	Steaua București	12318 (45% din capacitate)
3.	Universitatea Craiova	10794 (43% din capacitate)
4.	CFR Cluj	9544 (38% din capacitate)
5.	Politehnica Iași	6294 (55% din capacitate)
6.	Dinamo București	6188 (40% din capacitate)
7.	Rapid București	5735 (30% din capacitate)
8.	FC Vaslui	5471 (59% din capacitate)
9.	Gloria Buzău	5265 (29% din capacitate)
10.	Otelul Galați	5118 (38% din capacitate)
11.	Pandurii Tg. Jiu	4853 (53% din capacitate)
12.	FC Brașov	4465 (35% din capacitate)
13.	FC Argeș	4218 (26% din capacitate)

<sup>5</sup> Adrian BEIU, *in Dilema veche nr 54/2004*

14.	Unirea Urziceni	3706 (53% din capacitate)
15.	Gloria Bistrița	3418 (44% din capacitate)
16.	Gaz Metan Mediaș	3353 (67% din capacitate)
17.	Farul Constanța	1900 (12% din capacitate)
18.	CS Otopeni	1744 (19% din capacitate)

### *Spectatori în 2008-2009<sup>6</sup>*

Lipsește în România politici de fidelizare a suporterilor și de diversificare a lor realizate de cluburi sau chiar de federație, politici față de suporterii sau spectatori, în general. Cooptarea suporterilor în elaborarea strategiilor de securitate poate fi o soluție interesantă care să dea rezultate bune, fără a elimina gardurile, jandarmii sau controlul sever la intrare. Trebuie schimbată viziunea generală despre suporter, nu ca fiind doar element perturbator al spectacolului, ci încercând să-l cooptăm și pe el în definirea meciului ca o sărbătoare comună. În plus, normal ar fi să analizăm diferit suporterii și grupările care îi compun, în funcție de pericolul real pe care îl reprezintă fiecare. Uneori, forțele de ordine aruncă cu gaze lacrimogene sau pun furtunul de apă pe o întreagă tribună, rănind de multe ori femei, copii sau bătrâni care suferă datorită proximității cu grupurile de huligani. Negocierea cu grupurile organizate de suporterii înainte de fiecare meci este un imperativ necesar al societăților noastre democratice și o practică ce dă rezultate în pacificarea tribunelor. Este necesar ca aceste politici să facă distincția între huligani și suporterii, iar suporterii trebuie integrați în sistemele de securitate ale stadioanelor, investiți cu responsabilități. Stadioanele nu trebuie transformate în lagăre împrejmuite cu sârmă ghimpată, ci deschise spre noi categorii de public. Importanța fotbalului ca regenerator al legăturii sociale trebuie să pună instituțiile statului în poziția de a gândi mecanisme de integrare ale suporterilor în dinamici de formare și ghidare.

În loc ca fiecare nou ministru al educației să vină cu ideea de a scoate orele de sport din programele de învățământ, fotbalul ar trebui introdus mai puternic în educația sportivă a elevilor.

<sup>6</sup> [www.sport365.ro](http://www.sport365.ro)

Din păcate, fotbalul românesc este astăzi lipsit de orice fel de politică publică. Este lăsat să se dezvolte de o manieră „naturală”, din când în când doar fiscul anunțând vreun control pe la cluburi, activități urmate imediat de o lungă tăcere. Este lăsat undeva la intersecția dintre spectacol și lumea interlopă, între public și privat. Nimeni nu încearcă integrarea lui în mecanisme educative sau în politici de promovare a identității și imaginii unor comunități sau ca element de integrare pentru indivizii din familiile sărace sau cu handicap cultural sau educativ. Nu mai poate statul să susțină uzine de produs campioni, dar este necesar să cultive practicarea lui în masă pentru a educa gustul pentru competiție, cultura performanței, dorința de succes sau pregătirea fizică a copiilor și a tinerilor. Trebuie să recunoaștem aportul pe care fotbalul îl poate avea pentru societate și să nu acceptăm ruptura care se naște tot mai mult între instituționalizarea fotbalului profesionist și practicarea liberă a celui mai iubit dintre sporturi.

Profesionalizarea fotbalului a produs o ruptură între scopurile și viziunea suporterilor și cea a conducătorilor. Războiul permanent dintre patronul echipei Steaua și suporterii este un exemplu relevant, dincolo de stilul antimanagerial al patronului Gigi Becali. Suporterii care spun cu legitimitate îngrijorare: „Vrem Steaua înapoi”, „Steaua înseamnă demnitate și onoare/ Nu valize și dosare” sunt sinceri, ei vor o altă echipă. „*Steaua suntem noi*” sintetizează cel mai bine filosofia populară a fotbalului ca spectacol public, popular și colectiv. „Steaua sunt eu”, spune patronul, și are și el dreptate în logica pieței fotbalistice, unde el investește și urmărește profitul, poate mai mult decât spectacolul sau satisfacerea unor pulsuni colective.

Mișcarea împotriva fotbalului de consum<sup>7</sup> este destul de puternică și are din ce în ce mai mulți adepți. Un site interesant al *ultrașilor* din România sintetizează foarte bine acest conflict de viziune, conflict care este responsabil pentru o parte a violenței de pe stadioane.

---

<sup>7</sup> <http://www.romanianultras.net/wordpress/manifest-impotriva-fotbal-modern.html>

Este timpul ca toți cei pasionați de fotbal să înțeleagă ce se întâmplă între FIFA, UEFA, companiile de televiziune și cei care conduc ligile naționale, spune un manifest îndreptat împotriva actualei stări de lucruri. Scopul final al celor care decid soarta fotbalului actual este crearea unui campionat supranațional destinat DOAR celor mai bogate cluburi. Acest lucru le va garanta câștiguri enorme din drepturi de televizare și vânzarea biletelor. În mod evident echipele mici vor fi sacrificate, ele neavând o audiență uriașă și nici stadioane arhipline. Este clar că lupta se dă între audiența TV, menită să crească fabulos și publicul de pe stadioane, destinat să ajungă un element de decor.

În câțiva ani, terenul de joc, acum verde, va fi invadat de siglele sponsorilor, ca în fotbalul american. Suporterilor le va fi interzis orice gen de manifestare care ar putea “dăuna” publicității prezente pe stadion (afișarea bannerelor, fluturarea steagurilor, folosirea elementelor pirotehnice, etc).

Ultimele directive ale UEFA recomandă ca toți spectatorii să privească meciul pe scaune, urmărindu-se crearea unei asistențe similare celei de la teatru sau cinema! Din păcate, acest proces de mutilare a fotbalului se petrece cu largul concurs al mass media, care devine din ce în ce mai mult un adversar al celor de pe stadioane.

#### Ce vor suporterii adevărați?

- Vânzarea jucătorilor să se facă în extrasezon, nu în timpul campionatului
- Dreptul jucătorilor de a se bucura în voie după golurile marcate
- Toate meciurile să se dispute în aceeași zi și la aceeași oră
- Limitarea numărului de jucători străini dintr-o echipă, deoarece excesul acestora afectează în mod negativ evoluția tinerilor fotbaliști autohtoni
- Suspendarea pe termen de un an a fotbaliștilor aflați sub contract și care încearcă să treacă la altă echipă pentru că aceasta oferă mai mult
- Imposibilitatea ca o persoană să ocupe funcții de conducere la două cluburi în același timp (cum a fost cazul lui Franco Sensi la Roma și

Palermo sau Abramovich la Chelsea și CSKA Moscova)

- Restaurarea vechii Cupe a Campionilor Europeni, fiind absurd faptul că o echipă care nu a fost niciodată campioană în țara ei (vezi cazul Parmei în Italia) să poată deveni campioană a Europei!
- Numere pe tricourile fotbaliștilor de la 1 la 11
- Păstrarea în fiecare sezon a echipamentului tradițional
- Eliminarea practicii cluburilor de a pune în vânzare biletele pentru deplasările externe doar prin agențiile de turism
- Numele jucătorilor să nu mai fie inscripționat pe tricouri.
- Cluburile să nu fie cotate la bursă (în asemenea situații interesul acționarilor primează în defavoarea opiniei suporterilor)

## Remarci finale

Cercetarea noastră de teren nu este un raport complet asupra stării fotbalului din România sau a intersecției lui cu societatea românească. Este doar o anchetă preliminară de opinie, menită să arate o serie de atitudini și opinii vizavi de un fenomen față de care avem o atitudine ambivalentă: pe de o parte, jumătate din populație îl privește ca o mare pasiune, pe de altă parte, autoritățile nu fac nimic pentru articularea unor politici coerente care să sprijine, să valorifice și să reglementeze acest domeniu.

Ar fi nevoie de studii serioase și analize la nivelul cluburilor, a jucătorilor, suporterilor, conducerii federației, Ligii profesioniste sau Ministerului Tineretului și Sporturilor. Încercăm, însă, o sensibilizare la această temă ocolită chiar și de către cei care se ocupă de cercetare socială, intenționăm ca raportul nostru să fie doar începutul unui program mai vast de cercetare și evaluare.

Câteva concluzii pot fi următoarele:

1. Fotbalul este o activitate socială cu valențe identitare, educative sau de divertisment cu mare impact în România și globalizarea acestei practici face ca fotbalul să devină o activitate tot mai importantă în deceniile care vor veni;
2. Fotbalul poate genera violență sau corupție în mediile sociale unde aceste practici există, dar el poate promova valori importante dacă este o practică socială organizată, poate contribui la integrarea socială, la întărirea legăturilor sociale, respectul regulilor și promovarea unor valori colective;
3. În ceea ce privește eradicarea violenței din fotbal, trebuie perfecționat cadrul legislativ și, mai ales, legile antiviolență trebuie aplicate cu hotărâre; trebuie perfecționată tehnic supravegherea suporterilor, dar politicile de securitate pe stadioane nu se pot baza doar pe coerciție și puniție;
4. Violența trebuie pedepsită, dar să nu uităm că spectacolul vine și din tribune; jocul cu tribunele goale este o sancțiune care nu disciplinează în nici un fel, probabil doar sărăcește spectacolul sportiv;

5. Practicile afirmative de promovare a întâlnirii dintre suporteri, arbitri, conducători, fotbaliști sau jurnaliști ar putea să producă efecte importante de cunoaștere și definiere comună a regulilor de interacțiune pe stadioanele de fotbal și cele ale spectacolului sportiv;
6. Va trebui să reflectăm și asupra mijloacelor materiale pe care colectivitățile locale le pun la dispoziția fotbalului amator, tot mai puține și tot mai dependente de participarea la competiții, fără a ține cont de rolul central al fotbalului ca practică educativă și practică de loisir;
7. Este nevoie de politici publice îndreptate spre suporteri și spectatori, în general.
8. Este nevoie ca fotbalul românesc să se reglementeze și autoreglementeze în funcție de un proiect social și comunitar mult mai larg.